

Monika Rohlíková

Vlna baladismu v české poezii před první světovou válkou

diplomová práce

Ústav české literatury a literární vědy FF UK

Nesnadný cíl předložené práce Monika Rohlíková zřetelně vymezuje v jejím Úvodu. Usiluje „postihnout vývojový proces balady“ jako stále živého žánru. „Nejde však o postihnutí historie balady v její úplnosti nebo o zaznamenání jejích definic a pojetí jednotlivých badatelů, ale o vytvoření základní teoretické báze se zřetelem na hlavní vývojové tendence“ (s. 7). Zdůrazňuje „neustálé tvarování a proměňování balady“, umožňující další inovace tohoto žánru, v napětí mezi tradicí a aktualizací. Postupuje přitom s rozmyslem a přehledně. Práce je rozdělena do dvou částí:

V první (Historická poetika literárního žánru balady), metodologické, autorka sleduje obsahové proměny a možnosti v přístupu k tématu na základě některých podstatných historických vymezení, inspirací a uměleckých realizací balady, podtrhuje oživující podnět romantismu, zahraniční vlivy a podstatné momenty domácí tradice (Erben, Neruda, Vrchlický ad.). Promýšlí základní pojmy, charakterizuje distinktivní rysy balad jako „literárního žánru se specifickou strukturou“, již utvářejí svébytně vymezitelné prvky (subjekt, tj. postava a vypravěč, syžet, motivy a baladický fikční svět a čas), zároveň konstatuje a dokládá, že balada propojuje principy lyriky, epiky i dramatu. Spíš než o „teoretickou bázi“ jde o stručnou a vzhledem ke koncepci práce vhodnou rekapitulaci, z níž vyplývá hledisko, jež umožňuje soustředit se dále funkčně na konkrétní vybrané texty a v nich na znaky balady nebo baladičnosti.

V druhé, stěžejní části své práce (Interpretace baladických textů) se tedy Monika Rohlíková zaměřuje v pěti kapitolách na „básnické balady či baladické básně“ Antonína Sovy (Kniha baladická, 1915), Viktora Dyka (Milá sedmi loupežníků, 1906), Jaroslava Durycha (Cikánčina smrt, 1916), Petra Bezruče (Slezské písně, 1903, 1909 ad.) a Fráni Šrámka (Splav, 1916). Analyzuje rysy jejich poetiky, zvláště motivy, postavy či prostory, všímá si různých rovin jejich významové výstavby, přičemž prověřuje svá předchozí žánrová zjištění a upřesňuje teoretická východiska. Vybrané texty zařazuje do kontextu tvorby jednotlivých autorů, všímá si rovněž jejich ohlasů a v zásadě účelně se opírá i o výběr z dosavadní literatury předmětu. Poměrně dynamicky zachycuje odlišnosti pojetí balady nebo baladičnosti u jednotlivých autorů, ukazuje též, v čem zvolené příklady navazují na (lidové) tradice, a v čem se od nich odpoutávají, v čem je jejich originalita (časová i nadčasová). V Závěru s nadhledem a výstižně shrnuje své nálezy prismatickým způsobem možností a prostředků žánru a jejich jedinečných aktualizací u prověřených autorů.

Několik námětů do diskuse na okraj zdařilého úsilí o celistvé uchopení této rozsáhlé problematiky: V úvodu projevené vědomí souvislosti tématu s „celkovým pohybem a diferenciací české poezie“, s různorodými proměnami dobového kontextu české literatury (resp. ony „vývojové tendence“), zůstává spíše, poněkud skromně v pozadí nebo se projevuje implicitně. Bylo by myslím přínosné ještě více akcentovat některé z nejvýraznějších linií proměn příznačných pro období prvních desetiletí 20. století. Např. vyrovnávání se s metodou a stylem symbolismu – navazování (dobře patrné u Sovy) i překonávání (příkladné u Šrámka) – dominujícím na sklonku 19. století; bylo by tak např. možné výrazněji ukázat odlišnost, převratnost Bezručovy poezie, pracující nově nejen s

motiv, ale i symboly-obrazy, obohacujícími i instrumentář balady nebo baladismu (tj. baladičnosti?). Nebo (znovu)hledání řádu a křesťanských hodnot v souvislosti se shledaným „metafyzickým plánem“ v Durychově Cikánčině smrti a faktem, že báseň psal již jako účastník války na východní frontě. Nabízí se v souvislosti s dobovými proměnami a tendencemi otázka, čím je dáno (nikoli chronologické) řazení vybraných titulů ve vymezeném období, jak souvisí s jejich různým založením, které je samozřejmě tematizováno zejména prostřednictvím a v rámci jednotlivých interpretací. Má-li toto řazení něco naznačit, pak poněkud mate, že v jakémsi předběžném shrnutí (s. 24) je pořadí Sova (jehož básně jsou každopádně prozkoumány nejdůkladněji), Bezruč, Šrámek, Durych a Dyk...

Práce je stylizována jasně, formulačně dosti jistě, ruší ovšem překlepy a další nedostatky ve formálním zpracování. Až neuvěřitelně působí opakované přejmenovávání F. X. Šaldy na Felixe Xaviera, případně Františka Xaviera; se jmény je tu vůbec potíže: Vítězslav Hálek se mění na Hájka, Durych na Durcha, výtvarník František Kupka je tu Kubka, z Ernsta Fischera je O., jehož citovaná práce (ale i další uvedené v textu nebo v poznámkách pod čarou) chybí v soupisu použité literatury, kde zas uvedený Kudrnáč není Jan, nýbrž Jiří... Objevují se i další věcné chyby a nejednotnosti (např. bibliografické údaje týkající se Šaldova zápisníku 3). Je třeba rovněž připomenout, že kolektivní práce bývají souhrnem individuálních autorských výkonů, tj. též hesla Slovníku básnických knih mají své autory (dohromady jsou jen čtyři a např. výklad sbírky Splav napsal V. Macura, s. 72), a doporučit uvádění citací podle dnes platné pravopisné normy, jak je textologicky běžné (tedy „balada“, nikoli „ballada“, aj.).

Shrnuji: Ve své diplomové práci Monika Rohlíková prokázala osobitou interpretační dovednost, s níž na základě promyšleného přístupu a adekvátní teoretické i literárněhistorické přípravy dokázala schopnost postihnout mnohé podstatné znaky a pozoruhodné momenty poezie dané doby a jejích proměn; se svým tématem a zadáním se tedy vyrovnala velmi dobře. Předloženou práci *doporučuji k obhajobě*.

PaedDr. Luboš Merhaut, CSc.

V Praze 7. června 2012